

РОЗВИТОК ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ*Березовський Д. В., студент**Науковий керівник: Кібік О. М., д.е.н., проф.**Національний університет «Одеська юридична академія»*

Експортний потенціал сучасної держави визначається обсягами товарів, що можуть бути вироблені її економічною системою і максимально ефективно реалізовані у відповідному сегменті світового ринку. Отож, якщо країна хоче посісти гідне місце в глобальній економічній системі, вона повинна приділяти серйозну увагу розвитку власного експортного потенціалу. Таке завдання гостро стоїть перед Україною у цей час.

Відсутність ефективного ресурсного забезпечення практично всіх напрямків експортної діяльності, значне відставання техніко-технологічного рівня виробництва, орієнтованих на експорт, порівняно з розвиненими країнами, низький рівень доходів та багато інших чинник обумовлюють низький рівень конкурентоспроможності експортного потенціалу України. Незадовільною є структура експорту з чітким домінуванням сировинних матеріалів та напівфабрикатів (чорні метали, зернові культури, жири та олії тваринного або рослинного походження).

Відповідно, останнім часом Україна значною мірою втратила свій експортний потенціал. На момент проголошення незалежності Україну можна було класифікувати як індустріально-аграрну країну, що мала високий рівень науково-технологічного потенціалу й висококваліфіковані людські ресурси. Звідти й наявність відносно високого експортного потенціалу. Зокрема, за оцінками експертів, у 1992 р. Україна очолювала рейтинг країн СНД за зовнішньоекономічним потенціалом із сукупною оцінкою 83 з максимально можливих 120 балів; тоді як країни Балтії мали 77 балів, Росія - 72. Проте, у подальшому було втрачено чималу частину цих конкурентних переваг.

Наприкінці ХІХ ст. з'явилося поняття стимулювання експорту, заклавши основи формування державної політики стимулювання експорту як складової зовнішньоекономічної політики. Німецький дослідник, професор Бамберзького університету, доктор Й. Енгельхард визначає стимулювання експорту як сукупність інструментів і заходів переважно державного або напівдержавного характеру, що слугують фізичному (вартісному) підвищенню експорту або трансформації неекспортуючих підприємств у експортуючі [1, с. 6].

Виділяють французьку та німецьку моделі стимулювання експорту через їх полярність по відношенню до ролі держави у процесі стимулювання експорту [1, с. 10]. Німецька модель заснована на використанні принципів лібералізму, децентралізації, низького рівня координації, недержавних виконавців. Французька відстоює ідеї жорсткої координації, планування, активного втручання держави. В процесі розвитку експортного потенціалу

¹ Кредисов А. Політика стимулювання експорту та її інструменти / А. Кредисов. // Економіка України. – 2003. – № 2. – С. 4–12.

України доцільним є застосування комбінованої моделі, яка увібрала б у себе найефективніші та найдоцільніші сторони даних протилежних моделей.

Передусім для розвитку експортного потенціалу держави необхідно створити умови стабілізації економіко-політичної системи. Це буде сприяти посиленню впевненості експортерів у майбутньому. Відповідно такі суб'єкти господарювання будуть намагатися максимально використуваним отримані валютні кошти для розвитку експортних виробництв та інших сфер господарської діяльності на території держави.

Сучасними тенденціями в сфері господарювання є поява нових форм регулювання ринку на державно-монополістичній основі. Більшість держав в сучасних умовах сприяють посиленню ролі антимонопольного законодавства. Крім того, внаслідок суттєвої зміни умов функціонування більшості ринків та значного зниження платоспроможного попиту на значну кількість товарів спостерігається посилення тенденцій диференціації продукції і підвищення ролі нецінової конкуренції. В таких умовах, логічним є об'єднання на взаємовигідних умовах різних учасників експортної діяльності. Для забезпечення розвитку таких об'єднань необхідне якісне інституційне забезпечення процесу об'єднання партнерів по експортній діяльності в союзи, асоціації та інші угруповання з різними організаційними формами.

Крім того, для активізації експортної діяльності в Україні доцільно комплексно реалізувати такі заходи:

- удосконалення системи прав суб'єктів господарювання, що здійснюють експортну діяльність, у сфері оподаткування та використання валютної виручки;
- стимулювання комерційних банків і фінансових установ щодо надання експортерам кредитних ресурсів на більш вигідних умовах;
- розвиток системи страхування експортної діяльності.
- формування переліку товарів, для яких доцільним є запровадження спрощеної процедури пролонгації зовнішньоторговельних контрактів з продовженням термінів розрахунків тощо.

Таким чином, серед визначальних факторів, що стримують розвиток експортного потенціалу України, слід особливо відзначити нестабільність законодавчої бази; складні митні процедури; низький рівень розвитку фінансово-кредитного сектора та інших елементів ринкової інфраструктури. Україна повинна проводити політику, що дозволить оптимально відкрити внутрішній ринок та забезпечити розвиток експорту. Основним пріоритетом розвитку експортного потенціалу України та розширення присутності на міжнародних ринках є розширення номенклатури та підвищення конкурентоспроможності українських товарів, що дозволить отримати додаткові валютні надходження до Державного бюджету.